

A VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár hírlevele

VERITAS

Történetkutató Intézet és Levéltár

Tartalom

- **VERITAS-est**
- **Hírek**
- **Olvasnivaló:**
  - *Nyolcvan éve halt meg „Magyarország fekete huszára”, August von Mackensen német tábornagy*
  - *Csehszlovákia és az 1956-os a magyar forradalom*
  - *Fél évszázad történelme egyetlen papírlapon...*
- **Cikkajánló**
- **Adatkezelési tájékoztató**

VERITAS-EST

a VERITAS-estek következő beszélgetését. Az eseményt **Prof. Dr. Hermann Róbert** intézetvezető moderálja, a beszélgetés résztvevői: **Ifj. Dr. Bertényi Iván**, történész, Mathias Corvinus Collegium – ELTE, valamint intézetünk tudományos munkatársa, **Dr. Schwarzwölder Ádám**.

MEGHÍVÓ

A
VERITAS
Történetkutató Intézet és Levéltár
tisztelettel meghívja a

VERITAS-ESTEK

történelmi vitasorozat **103.** programjára, amelynek témája:
A „legelső magyar ember legelső embere” – kiből lehetett miniszterelnök a dualizmus korában?

A beszélgetés résztvevői:

Ifj. Dr. Bertényi Iván
történész
Mathias Corvinus Collegium – ELTE

Dr. Schwarzwölder Ádám
tudományos munkatárs
VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár

Moderátor:

Prof. Dr. Hermann Róbert
intézetvezető, kutatócsoport-vezető
VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár

2026. január 6. (kedd), 18.00

1093 Budapest, Zsil utca 2–4.

<https://veritasintezet.hu>

@veritastortenekutatointez7701

Nemzeti
Kulturális
Alap

[Az est ezen a linken is követhető](#)

HÍREK

A Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság 2025. november 17-i választmányi ülésén a 2026–2031-es ciklusra alelnökévé választotta **Dr. Ujváry Gábort**, intézetünk általános és tudományos főigazgató-helyettesét

Intézetünk főigazgatója, **Prof. Dr. Szakály Sándor** állandó rovattal jelentkezik a Mária Rádióban, minden szombaton, melynek címe: Múltról és jövőről.

D MÁRIA RÁDIÓ

Új műsoraink

Múltról és jövőről

Szakály Sándor történésznek, a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár főigazgatójának, a Károli Gáspár Református Egyetem kutatóprofesszorának műsora

Indulás időpontja: 2025. 11. 1. 9:50–9:55, 14:25–14:30, 22:50–22:55

A múltat a jelenből látni és felidézni. Ezt teszi meg új sorozatában Szakály Sándor történész, aki úgy véli, ez is éltetheti a nemzetet, lakjanak annak tagjai a mai Magyarország határain kívül vagy belül. A gondolat, a szellem nem ismer országhatárokat, de értékeket teremt, ha teszünk érte.

A műsor minden szombaton 9 óra 50 perckor, 14 óra 25 perckor és 22 óra 50 perckor hangzik el.

Prof. Dr. Szakály Sándor 2025. december 2-án vehette át a Felderítők Társasága Egyesülettől az Egyesületben végzett magas színvonalú és eredményes munkájáért elismerésüket.

Olvasnivaló

Nyolcvan éve halt meg „Magyarország fekete huszára”, August von Mackensen német tábornagy

1945. november 8-án, 96 éves korában meghalt August von Mackensen német tábornagy, az I. világháború egyik kiemelkedő hadvezére.

A későbbi tábornok katonai szolgálatát 1869. október 1-jén kezdte meg, a 2. Testőr-huszárezrednél. Az egység katonáit egyenruhájuk után fekete husároknak is nevezték. Mackensen az 1870–71-es porosz–francia háború veteránjaként lett hivatásos katona. A belle époque végére lovassági tábornok lett, és a XVII. hadtest parancsnokaként 1914 augusztusától a keleti fronton harcolt. Része volt a tannenbergi diadalban, majd – immár hadseregpáncsnokként – a mai Lengyelország területén vezette csapatait. 1915 májusában vezérletével vívta ki az egyesített német–osztrák–magyar hadsereg a gorlicei diadalt, melynek következményeként a cári Oroszország elvesztette lengyel területeinek zömét. Ez év őszén Mackensen térdre kényszerítette Szerbiát is, majd 1916 nyaráig a balkáni frontot tartotta. A román hadüzenet után a tábornok 1916 decemberében elfoglalta Bukarestet, majd a román fegyverszünet megkötéséig Moldvában harcolt, illetve a megszállt román területek igazgatását látta el. Fenti tények nyomán a tábornagy igen népszerű volt az Osztrák–Magyar Monarchiában.

Kép forrása: Wikimedia Commons

[Ligeti Dávid teljes cikke itt olvasható el](#)

Csehszlovákia és az 1956-os a magyar forradalom

Magyarországon és Csehszlovákiában Sztálin 1953-ban bekövetkezett halála után fellazult a sztálinista rendszer és a politikában is egyfajta olvadás indult el. Magyarországon Rákosi Mátyás hatalma és diktatúrája megrendült. Csehszlovákiában a sztálinista rendszer gyorsan helyreállt a konzervatívok semmi engedményt nem engedtek a reformereknek. 1955-re 1956-ra az olvadást fagyás követte, ez abban is megnyilvánult, hogy a koncepciós perek is folytatódtak. Csehszlovákiában a rendszer fagyására és a konzerválására a legjobb bizonyíték, hogy 1955-ben Sztálinnak Prágában szobrot állítottak. 1956 nyarától eltérő irányú fejlődés vette kezdetét a két országban: Rákosi megbukott, az Antonín Novotný a Csehszlovák Kommunista Párt első titkára vezette csehszlovák vezetés viszont megtudta szilárdítani helyzetét. Ezzel szemben Magyarországon a központi vezetés meggyengült, amely a politikai elitet és a fennálló helyzetet nyíltan bíráló erőkkel szemben is csak gyenge retorziókkal, mert fellépni. Végül 1956-ban Budapesten Nagy Imre került vissza a hatalomba.

Kép forrása: Új Szó

[Janek István teljes cikke itt olvasható el](#)

Fél évszázad történelme egyetlen papírlapon...

A személyi kárpótlási ügyek aktáiban a kérvények, hivatalos adatlapok mellett nagyon sokféle, a sérelem elszenvedését igazoló dokumentum található eredetiben vagy másolatban. A szovjet hadifogság esetében a kárpótlási hivatalok elfogadták a fogságból Magyarországra való visszaérkezéskor a Magyar Népjóléti Minisztérium Hadifogolygondozó Kirendeltsége által kiállított igazolványokat, a katonakönyvek hadifogságra vonatkozó bejegyzéseit, a Magyar Honvédség Központi Irattára által kiadott hivatalos igazolásokat, vagy a halottá nyilvánítási végzéseket. Iratok hiányában a kárpótlási ügyintézés során a fogolytáborokból érkezett levelezőlapok, a sorstársakkal, rokonokkal, ismerősökkel felvett tanúnyilatkozatok adatait is figyelembe vették a sérelmek igazolására.

Kép forrása: VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár személyi kárpótlási iratok 220064139

[Kissné Bognár Krisztina teljes cikke itt olvasható el](#)

Cikkajánló

A Magyar sporttudományi füzetek - XX. számában intézetünk főigazgatója **Prof. Dr. Szakály Sándor** *Gróf Klebelsberg Kuno* vallásésoktatásügyi miniszter hatása a magyar sportéletre és intézetünk főigazgató-helyettese **Dr. Ujváry Gábor** *Gróf Klebelsberg Kuno és a magyar kulturális és sportpolitika* című írása olvasható.

[A publikációk itt találhatóak](#)

Deák Ferenc és Vörösmarty Mihály barátsága

"Deák Ferenc és Vörösmarty Mihály nemcsak kortársak voltak, hanem egymást kölcsönösen tisztelő és becsülő igen szoros barátok is, ami később köztük családi kapcsolattá is fonódott. Megismerkedésük 1824-ben Pesten kezdődött és az egész reformkoron át tartott. Barátságuk Vörösmarty halálával ért véget 170 évvel ezelőtt, 1855-ben." - írja **Dr. Dubniczky Zsolt**, intézetünk főkönyvtárosa a Pestbuda.hu fővárosi internetes helytörténeti magazinban.

[Dubniczky Zsolt írása itt olvasható](#)

Somogy 2025. 4.

Megjelent a Somogy kulturális folyóirat 2025. 4. számában **Dr. Rácz János**, intézetünk tudományos főmunkatársa, *Az 1956-os forradalom és szabadságharc a Somogyi Néplap tükrében*, valamint **Dr. Janek István**, tudományos főmunkatársunk *Csehszlovákia államvezetésének reakciói az 1956-os magyar forradalomra* című írása.

[Rácz János és Janek István írása itt olvasható](#)

Az új adatkezelési tájékoztatónkat [itt tudja elolvasni](#):

A VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár kizárólag a saját rendezvényeivel és programjaival kapcsolatos meghívók és értesítők küldésére használta fel eddig az Ön személyes adatait (név és e-mail cím), azokat harmadik félnek nem adja át a jövőben sem. Ha nem ért egyet az Ön személyes adatainak (név, e-mail cím) további kezelésével, és a jövőben nem szeretne hírlevél formájában értesülni a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár legújabb híreiről, rendezvényeiről és programjairól, akkor kérjük, hogy jelezze ezt az info@veritas.gov.hu címen! Ebben az esetben véglegesen és helyreállíthatatlanul töröljük Önt az adatbázisunkból. Ha az adatkezeléssel kapcsolatban bármilyen kérdése vagy észrevétele van, akkor forduljon hozzánk az info@veritas.gov.hu e-mail címen.

Bízunk benne, hogy továbbra is figyelemmel kíséri a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár tevékenységét.

Copyright © VERITAS INTÉZET ÉS LEVÉLTÁR

Nem szeretne több hírlevelet kapni? [Ide kattintva iratkozhat le.](#)